

HROBKY ATUANU

Ursula K. Le Guin

POKRAČOVANIE KULTOVEJ FANTASY
ČARODEJ ZEMEMORÍ

II.

HROBKY
ATUANU

Ursula K. Le Guin

HROBKY
ATUANU

slovar

The Tombs of Atuan © 1970, 1971 by Ursula K Le Guin
Translation © Branislav Varsik, Stanislav Dančiak 2004, 2023
Cover © Jiří Dvorský 2023
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2004,
2023

ISBN 978-80-556-5949-6

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Z anglického originálu Ursula K. Le Guin: *The Tombs of Atuan*, ktorý vyšiel vo vydavateľstve Atheneum, Macmillan Publishing Company, New York, USA 1970,

preložil Branislav Varsik a Stanislav Dančiak.

Návrh obálky Jiří Dvorský

Zodpovedná redaktorka Mária Caganová

Jazyková úprava Andrej Šútovec

Editorka Dana Brežňanová

Vydalo Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava v roku 2023.

Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.sk

Ryšavcovi z Telluride

Rieka

Labyrint
atuanských
Hrobiek

Sieň
malieb

Sieň
kostí

Veľký poklad

Železné
dvere

Priepast

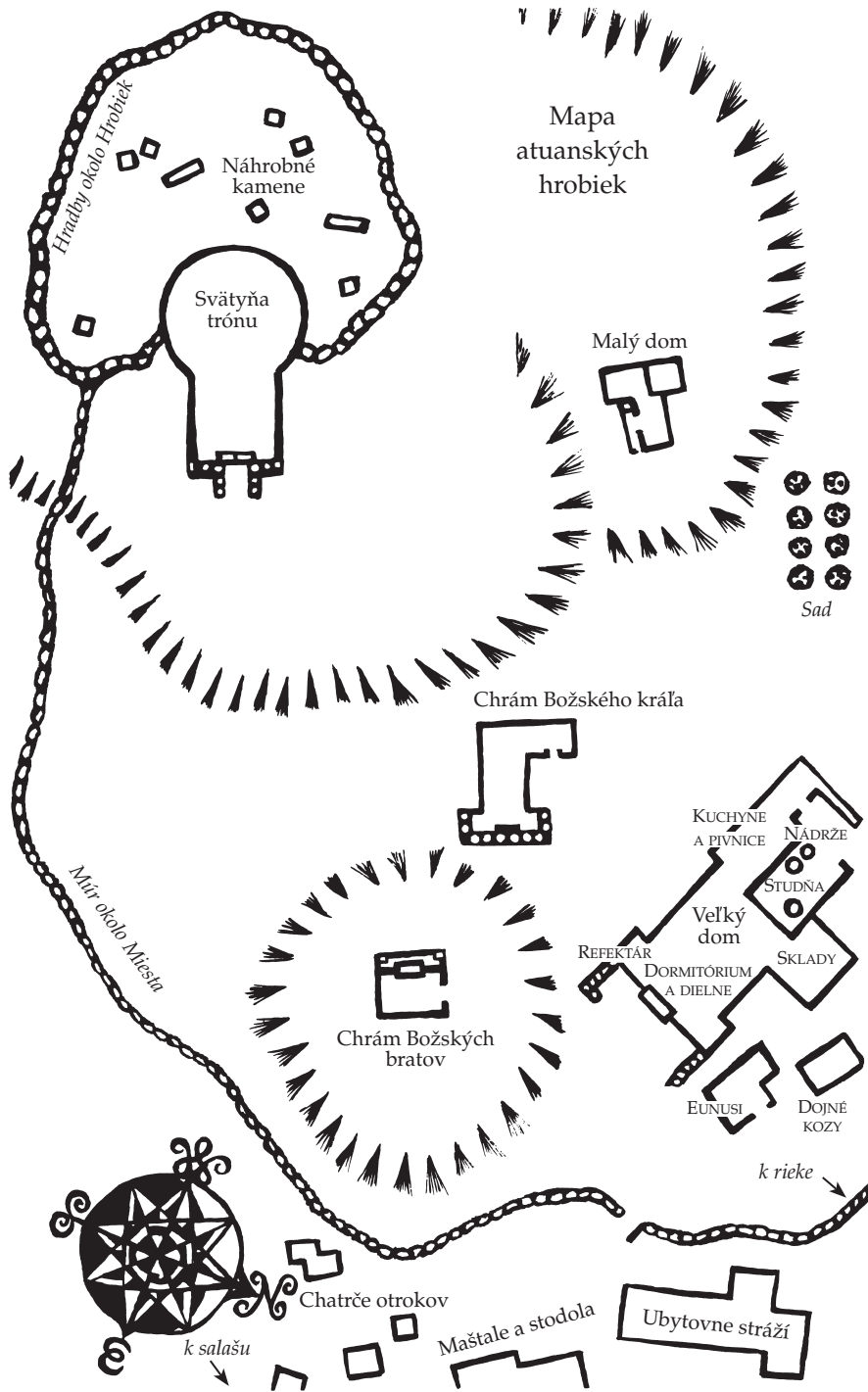
Brána
v červenej
skale

Podhrobie

Súdna
sieň

Padacie dvere
v Svätyni trónu

Mapa
atuanských
hrobiek

Hradby okolo Hrobiek

Náhrobné kamene

Svätyňa trónu

Malý dom

Sad

Chrám Božského kráľa

Mir okolo Miesta

Chrám Božských bratov

KUCHYNE A PIVNICE

NÁDRŽE

STUDNA

Veľký dom

REFEKTÁR

DORMITÓRIUM A DIELNE

SKLADY

EUNUSI

DOJNÉ KOZY

k rieke

k salašu

Chatrče otrokov

Maštale a stodola

Ubytovne stráží

Prológ

„Domov, Tenar! Pod domov!“
V hlbokom údolí pomedzi tmavé konáre už takmer odkvitnutých jabloní bolo za súmraku len tu a tam vidieť ojedinelý kvet, ružový alebo biely ako nejasná hviezda. Dolu sadom bežalo po sviežej hustej vlhkej tráve dievčatko. Bežalo len pre radosť z pohybu. Hoci počulo volanie, nepribehlo hneď, ale predtým, ako zahlo k domu, urobilo ešte jeden veľký okruh. Matka čakajúca vo dverách chatrče s ohniskom žiariacim za jej chrbtom sa dívala na malú postavičku bežiacu a poskakujúcu ako chumáčik bodliaka po tmavej tráve a pomedzi stromy.

Na rohu chatrče oškrabával otec motyku od zaschnutej zeme: „Prečo dovolíš svojmu srdcu, aby sa k tomu dieťaťu tak pripútalo? Budúci mesiac prídu a zoberú nám ju. Nadobro. Rovnako by ju mohli zakopať do zeme a hotovo. Načo je dobré lipnúť na tej, ktorú zakrátko stratíš? Nič z nej nebudeme mať. Keby nám za ňu aspoň zaplatili, to by bolo niečo, ale to sa nestane. Vezmú nám ju a je koniec.“

Hrobky Atuanu

Matka neodpovedala, len ďalej hľadela na dieťa, ktoré zastalo, aby sa pomedzi stromy pozrelo na oblohu. Nad vysokými horami ponad sady prenikavo žiarila večernica.

„Nepatrí nám, odkedy prišli a povedali, že sa musí stať kňažkou Hrobiek. Prečo to nechceš pochopiť?“ Mužov hlas zaškripal zatrpknutosťou a výčitkami. „Máš ďalšie štyri. Tie tu ostanú, ale táto nie. Tak sa na ňu prestaň viazať. Nechaj ju ísť.“

„Keď príde čas,“ povedala žena, „nechám ju odísť.“ Zohla sa k dieťaťu, ktoré prebehlo bosými nôžkami po zablatenej zemi a hodilo sa jej okolo krku. Keď sa obracala, aby vošla do chatrče, sklonila sa a pobozkala dieťaťu vlásky, ktoré boli na rozdiel od jej svetlých vlasov, ožiarených ohňom kozuba, čierne.

Muž ostal stáť vonku, bosé nohy ho oziabali, nad hlavou mu tmavla jarná obloha. Na tvári sa mu odrážalo zúfalstvo, tupé, ťažké, zlostné zúfalstvo, ktoré nedokázal vyjadriť slovami. Nakoniec mykol plecóm a vošiel za ženou do miestnosti ožiarenej ohňom a zvoniacej detskými hláskami.

Strávená

Ozval sa ostrý zvuk rohu a vzápätí zmlkol. Ticho, ktoré nasledovalo, prerušoval iba zvuk mnohých chodidiel pohybujúcich sa do rytmu slabých úderov bubna, pomalých ako tep srdca. Cez škáry v streche Svätyne trónu a pomedzi stĺpy s opadaným murivom a dlaždicami nepokojne prebleskovalo slnečné svetlo. Slnko vyšlo pred hodinou, ale vnútri nehybne visel chladný vzduch. Mŕtve listy buriny, ktorá prerazila pomedzi mramorové dlažobné kocky, spálil mráz a teraz sa lámali a zachytávali kňažkám na dlhých čiernych róbach.

Prichádzali v štvorstupe pomedzi dva rady stĺpov rozľahlej siene. Bubon tlmene dunel. Nikto neprehovoril ani nezdvihol zrak. Pochodne, ktoré niesli dievčatá odeté v čiernom, žiarili v lúčoch slnka červeným svetlom a osvetľovali kúdoly zvíreného prachu. Na schodoch pred Svätyňou trónu stáli muži: strážne, trubači, bubeníci. Cez bránu však vchádzali iba ženy oblečené v čiernom. V štvorstupe, s kapucňami na hlavách pomaly kráčali k prázdnenému trónu.

Hrobky Atuanu

Potom vstúpili dve vysoké, hrozivo pôsobiace ženy: jedna chudá a vzpriamená, druhá mohutná, kníšuca sa na toporných nohách z boka na bok. Medzi nimi kráčalo asi šesťročné dievčatko oblečené v snehobielej košielke. Hlavu, ramená i nohy malo obnažené. Kráčalo bosé. Bolo veľmi drobné. Pod schodmi, ktoré viedli k trónu, kde všetci ostatní čakali v tmavých radoch, obe vysoké ženy zastali. Postrčili dieťa trochu dopredu.

Trón na vyvýšenej plošine vyzeral, akoby ho po oboch stranách zahaľovala pavučina tmy znášajúcej sa zo šera pod strechou – či to boli závesy alebo len hustý tieň, sa nedalo rozoznať. Samotný trón bol obrovský a čierny. Na opierkach a operadle sa matne ligotal drahokamami a zlatom. Nemal ľudské rozmery, takže človek by na ňom vyzeral ako trpaslík. Bol prázdny. Sedeli na ňom iba tiene.

Osamotené dieťa sa vyštveralo po štyroch zo siedmich mramorových schodov s červeným žilkovaním. Boli také vysoké, že muselo stáť obidvoma nohami na spodnom schode, skôr ako sa začalo štverať na ďalší. Na prostrednom schode, priamo pred trónom, stál veľký drevený peň, navrchu vydlabaný. Dieťa si kľaklo na kolená, položilo hlavu do priehlbiny a mierne ju otočilo na jednu stranu. Kľáčalo a nehýbalo sa.

Z pravej strany sa spoza trónu náhle vynorila postava v opásanom rúchu z bielej vlny a zišla po schodoch k dieťaťu. Tvár mala zahalenú bielou maskou. Niesla oceľový meč s poldruhametrovou vyleštenou čepeľou. Bez jediného slova či zaváhania zdvihla meč vysoko nad hlavu

Strávená

dievčata, držiac ho v oboch rukách, a ustrnula. Dunenie bubna utíchlo.

V okamihu, keď čepel dosiahla najvyšší bod a na chvíľu sa zastavila, sa naľavo od trónu vynorila postava v čieranom, zoskákala dolu schodmi a útlými ramenami zadržala katovu ruku. Ostrá čepel meča sa zablysla vo vzduchu. Obe postavy bez tváre, biela i čierna, sa chvíľu potácali ako tanečný pár nad dieťaťom ležiacim bez pohybu s rozhrnutými vlasmi a odhaleným bielym hrdlom.

Zrazu sa obe postavy zvrtili a v mlčkom tichu vybehli hore schodmi. Zmizli v tme za obrovským trónom. Po schodoch vyšla kňažka a z misky vyliala na schody vedľa dieťaťa akúsi tekutinu. V šere sály vyzerala škvrna čierna.

Dieťa vstalo a namáhavo zliezlo dolu schodmi. Keď zostúpilo, dve vysoké kňažky mu cez plecia prehodili čierny plášť, hlavu mu zahalili kapučnou a opäť ho obrátili tvárou k trónu a k tmavej škvrne na schodoch.

„Ó, nech si Bezmenní dobre obzrú dievča, ktoré im dávame, pretože je to tá, ktorá sa tiež narodila bez mena. Nech prijmú jej život a roky, ktoré jej ešte zostávajú do smrti, pretože aj tie patria im. Nech ju prijmú celú. Nech je strávená!“

Ostatné hlasy, prenikavé a ostré ako zvuk trúbky, zopakovali: „Nech je strávená! Nech je strávená!“

Dievčatko stálo a vykúrkalo spod kapucne smerom k trónu. Na diamantoch zasadených do operadla a mohutných opierok na ruky ležala vrstva prachu a vyrezávané operadlo pokrývali pavučiny a biele škvrny od sovieho trusu. Po posledných troch schodoch rovno pred trónom – po tých, pod

Hrobky Atuanu

ktorými dievčatko kľačalo, – ešte nikdy nevystúpila noha žiadneho smrteľníka. Už to neboli schody, ale jednoliata šikmá plocha vytvorená z trusu, špiny a prachu. Červené žilkovanie mramoru nerušene ležalo ukryté pod nánosmi rokov a storočí bez toho, aby niekto zvril čo len jedno zrníčko.

„Nech je strávená! Nech je strávená!“

Náhle sa bez varovania opäť ozvalo dunenie bubna, tentoraz však v rýchlejšom tempe.

Dav sa pomaly a potichu opäť sformoval do sprievodu a pohol sa od trónu smerom na východ, k vzdialenému a jasnému štvorcu vchodových dverí. Strop po oboch stranách podopierali dvojice veľkých bielych stĺpov ako obrovské lýtka bledých nôh. Medzi kňazkami išlo dieťa teraz už rovnako ako ony odeté v čiernom. Bosými nožičkami slávnostne kráčalo po zmrznutých rastlinách a kameňoch studených ako ľad. Nezdvihlo hlavu, ani keď mu pod nohy zasvietilo slnko predierajúce sa cez deravú strechu.

Stráže naširoko roztvorili dvere. Čierny sprievod vyšiel von do riedkeho studeného úsvitu a vetra skorého rána. Slnko plávajúce po oblohe ponad pustatinu ich oslepovalo. Ožarovalo hory na západe rovnako ako fasádu Svätej trónu. Ostatné budovy, postavené nižšie, ešte stále ležali vo fialkastom tieni, jedine strecha chrámu Božských bratov, stojaceho na druhej strane cesty na malom vŕšku, jagavo odrážala nadchádzajúci deň. Čierny zástup kňaziek sa vinul z Pahorku Hrobiek. Pri chôdzi začali potichu spievať. Melódia mala iba tri tóny a slovo, ktoré opakovali stále dookola, bolo také staré, že už dávno stratilo akýkoľvek význam, rovnako ako ukazovateľ smeru na mies-

te, kde už roky nie je cesta. Znovu a znovu prespievavali to prázdne slovo. Celý Deň znovuzasvätenia Kňazky bol plný monotónneho bzučivého ženského spevu, tmeného a suchého.

Dievčatko vodili z miestnosti do miestnosti, z chrámu do chrámu. Na jednom mieste mu nasypali na jazyk soľ, na inom si muselo kľaknúť s tvárou obrátenou k západu, kým mu neostrihali vlasy nakrátko a neumyli hlavu olejom a aromatickým octom. Potom si muselo ľahnúť za oltár tvárou k čiernej mramorovej doske, kým prenikavými hlasmi nezaspievali žalospev za mŕtvymi. Ani ono, ani žiadna z kňaziek po celý deň nič nejedli ani nepili. Keď sa na oblohe objavila večernica, dievčatko uložili nahé do postele medzi prikrývky z ovčieho rúna, do izby, kde nikdy predtým nespalo, v dome, ktorý bol až do toho dňa celé roky zamknutý. Izba bola vyššia ako dlhšia a neboli v nej nijaké okná. Tiché ženy odišli a nechali ho ležať samo v tme.

Ležalo nehybne, tak ako ho položili. Oči malo doširoka roztvorené. Ubehol dlhý čas.

Potom zbadalo na vysokej stene mihotavý tieň. Nieкто potichu prichádzal po chodbe a rukou tienil plameň sviečky tak, že nevydával viac svetla ako svätójánska muška. Ozval sa chrapľavý šepot: „Hej, Tenar, si tam?“

Dieťa neodpovedalo.

Do izby nakukla čudná hlava, holá ako ošúpaný zemiak a rovnako žltá. Aj malé hnedé oči vyzerali ako dva zemiaky. Nos sa strácal medzi širokými lícami a ústa bez pier pôsobili ako jazva. Dieťa nehybne hľadelo do tej tváre. Oči malo veľké, tmavé, pohľad meravý.

Hrobky Atuanu

„Tak tu si, Tenar, drobček môj!“ Hlas bol chrapľavý, vysoký ako hlas ženy, a predsa nebol ženský. „Nesmiem sem chodiť, mal by som stáť pred dverami, tam je moje miesto. Ale musel som sa pozrieť, ako sa má moja malá Tenar po takom dlhom dni. Och, ako sa má moje srdiečko?“

Pohol sa smerom k nej, nemotorne, ale úplne potichu, a natiahol ruku, aby ju pohladil po jemných vlasoch na temene hlavy.

„Už viac nie som Tenar,“ povedalo dieťa, uprene naňho hľadiac. Jeho ruka zastala, skôr než sa jej dotkol.

„Nie,“ zašepkal po chvíli. „Ja viem, ja viem. Teraz si malička Strávená. Ale ja...“

Neodpovedala.

„Malička má za sebou ťažký deň,“ povedal muž a pošúchal nohami. Svetielko, zakryté jeho veľkou žltou rukou, zablikalo.

„V tomto dome nemáš čo hľadať, Manan.“

„Áno. Ja viem. Nemal by som tu byť. Tak dobrú noc, malička... dobrú noc.“

Dieťa neodpovedalo. Manan sa pomaly obrátil a odišiel. Svetielko sa postupne strácalo na stenách komnaty. Dievčatko, ktoré viac nemalo iné meno ako *Arha*, Strávená, ležalo na chrbte a upieralo oči do tmy.

Múr okolo Miesta

Ako rástla, všetky jej spomienky na matku sa stratili bez toho, žeby o tom vôbec vedela. Patrila sem, na Miesto Hrobiek, a patrila sem odjakživa. Iba niekedy, počas dlhých júlových večerov, keď hľadela na západné hory, suché a pieskovo sfarbené v dohasínajúcom svetle zapadajúceho slnka, pripomenulo jej to oheň, ktorý kedysi dávno horel v ohnisku rovnako žltým svetlom. A s ním prišli spomienky na to, ako ju niekto držal v náručí. Bolo to zvláštne, pretože teraz sa jej zriedkakedy vôbec niekto dotkol. Spomenula si na príjemnú vôňu vlasov, čerstvo umytých, opláchnutých vodou a rozvonievajúcich šalviou. Jediné, čo jej zostalo, bola spomienka na dlhé plavé vlasy a svetlo ohňa sfarbené ako západ slnka nad horami.

Samozrejme, vedela viac, ako si pamätala, pretože jej všetko porozprávali. Keď mala sedem alebo osem rokov a začala sa zaujímať, kto je vlastne osoba nazývaná Arha, zašla za svojím opatrovateľom, strážcom Mananom, a povedala mu: „Manan, povedz mi, ako ma vybrali.“

„Ach, veď už to všetko vieš, maličká.“

čovali do Garu. Ale ani v jednom z týchto miest sa pred mesiacom, na tretí deň po novoluní, nenarodilo dievčatko. Našlo sa zopár chlapcov, ale tí nám boli nanič... A tak sme išli ďalej na sever, do miest a dedín ležiacich v horách. To je môj kraj. V tých horách, kde tečú rieky cez zelené pas-tviny, som sa narodil. Ja nie som z tejto pustatiny.“ Keď to Manan povedal, v jeho chrapľavom hlase zaznel zvláštny tón a oči mu takmer zmizli pod prevísajúcimi viečkami. Na chvíľu sa odmlčal a potom pokračoval: „A tak sme vy-hľadali a vypočuli všetkých rodičov, ktorým sa v posled-ných mesiacoch narodili deti. Niektorí z nich nám klama-li: ‚Ó, áno, naše dievčatko sa narodilo presne na tretí deň nového mesiaca!‘ Vieš, chudáci sú často šťastní, keď sa im podarí zbaviť niektorej z dcér. A boli aj iní, takí chudobní, že vo svojich opustených chatrčiach postavených v údo-liach žili bez toho, aby vedeli počítať alebo inak rozpozná-vať beh času, takže nám nevedeli s istotou povedať, aké staré sú ich deti. Ale nám sa vždy pomocou otázok poda-rilo vypátrať pravdu, aj keď to bolo namáhavé a trvalo to veľmi dlho. Napokon sme v osade so sotva desiatimi do-mami, ležiacej uprostred sadov na západ od Entatu, našli dievčatko. Malo osem mesiacov, tak dlho nám hľadanie trvalo. Ale narodilo sa v tú noc, keď zomrela kňažka Hro-biek, dokonca v tú istú hodinu. Bolo to krásne dieťaťko, sedelo matke na kolenách a na nás, čo sme sa tlačili v jedi-nej miestnosti toho domu ako netopiere v jaskyni, hľadelo žiariacimi očami. Otec bol veľmi chudobný. Staral sa isté-mu boháčovi o jablonoňový sad, no sám nemal nič, iba päť detí a kozu. Nepatrila mu dokonca ani tá chatrč. Tak sme